

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการป้องกันปัญหายาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย
อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

BUDDHA-DHANMMA INTEGRATION FOR PROMOTING PEOPLE'S
PARTICIPATION IN DRUG PROBLEM PREVENTION OF LAKCHAI
SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, LAD BUALUANG
DISTRICT, PHRA NAKORN SI AYUTHAYA PROVINCE

พระสมุห์ศุวัชรญาณ ภทฺทเมธี (วชิรญาณโณทัย)^{1*}, ธวัชชัย สมอเนื้อ¹, สุริยา รักษาเมือง¹

Phrasamu Suvacharayan Bhattaramedhi (Wachirayanothai)^{1*},

Thawatchai Samornuea¹, Suriya Raksamueng¹

*Corresponding Author E-mail: sosomede.555@gmail.com

Received April 28, 2026; Revised June 1, 2026; Accepted June 11, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมมาปธาน 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 3. นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งสถิติอนุมานด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างจำนวน 368 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹ Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.34) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมมปปธาน 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ และ 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถใช้หลักสัมมปปธาน 4 เป็นกรอบการดำเนินงานเชิงบูรณาการ โดยเน้นการป้องกันและเฝ้าระวังของชุมชน สังวรปธาน การแก้ไขและเยียวยาอย่างมีมนุษยธรรม ปหานปธาน การพัฒนาศักยภาพและเสริมภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ภาวนापธาน และการรักษาความยั่งยืนของผลสำเร็จเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน อนุรักษ์นาปธาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การป้องกัน; ยาเสพติด

Abstract

Objectives of this research article were: 1. To examine the level of public participation, 2. To investigate the relationship between Sammappadhāna 4, Four Right Efforts, and public participation, and 3. To propose an integration of Buddhist principles to enhance public participation in drug prevention undertaken by the Lak Chai Sub-District Administrative Organization, Lat Bua Luang District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, conducted by the mixed-methods research. The quantitative research, utilized descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics through correlation coefficient analysis. Data were collected using questionnaires from 368 samples, aged 18 years and above. The qualitative research, data were collected by in-depth interviewing 9 key informants, consisting of monks and community members.

The findings revealed that: 1. The overall level of public participation was high; 2. The relationship between Bala 4 and public participation was low; and 3. The integration of Buddhist principles to promote public participation in drug prevention could be effectively framed through Sammappadhāna 4, as an integrated operational framework, emphasizing community-based prevention and surveillance, Samvara-padhāna, humane problem-solving and rehabilitation, Pahāna-padhāna, capacity building and the enhancement of psychological resilience, Bhāvanā-padhāna and the

sustainability of successful outcomes to improve the quality of life of the community Anurakkhaṇā-padhāna.

Keywords: Public participation; Prevention; Drugs

บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นวิกฤตการณ์ทางสังคมที่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางและยาวนานต่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศในทุกมิติ แม้ว่าประเทศไทยจะได้ดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมและป้องกันปัญหานี้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายสิบปี แต่สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดยังคงมีความรุนแรงและทวีความซับซ้อนมากขึ้นตามกาลเวลา ปัญหาดังกล่าวไม่เพียงเป็นภัยคุกคามต่อความปลอดภัยของบุคคลและครอบครัวเท่านั้น หากยังบ่อนทำลายโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและความมั่นคงของประเทศโดยรวม ปัญหาเสพติดในสังคมไทยมีลักษณะเป็นปัญหาเรื้อรังและเกิดขึ้นซ้ำซาก โดยมีการแพร่กระจายครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ทั้งในเขตเมืองและชนบท รวมถึงในกลุ่มประชากรที่มีบริบททางสังคมแตกต่างกัน สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง (ประมวญ แหลมหลัก, 2557)

ตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพื้นที่ในบริบทสังคมชนบท ยังคงประสบปัญหาเสพติดที่น่าเป็นห่วง โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและประชาชนที่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติด ดังนั้น การส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจึงเป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่เพียงช่วยแบ่งเบาภาระของภาครัฐเท่านั้น หากยังเป็นการเสริมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบ ความรับผิดชอบร่วมกัน และความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการกับปัญหาด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การร่วมวางแผนและตัดสินใจ ไปจนถึงการร่วมลงมือปฏิบัติ รวมถึงการติดตามและประเมินผล ดังนั้น การสร้างกลไกและกระบวนการที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาระบบการป้องกันยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ (สมพร เทพสิทธิ์า, 2541) โดยเฉพาะหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาตนเอง การฝึกฝนสติ การเจริญปัญญา และการดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ทั้งนี้ หลักพุทธธรรมที่มีความสำคัญต่อการป้องกันยาเสพติด ได้แก่ หลักสัมมปปธาน 4 หรือความ

เพียรที่ถูกต้อง ประกอบด้วย 1. สังวรปธาน คือ ความเพียรระมัดระวังและป้องกันไม่ให้บาปอกุศลที่ยังไม่เกิดเกิดขึ้น 2. ปหานปธาน คือ ความเพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว 3. กาวนาปธาน คือ ความเพียรสร้างเสริมกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และ 4. อนรักขนาปธาน คือ ความเพียรรักษาและส่งเสริมกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและเจริญงอกงาม (อภ.จตุกก. 21/14/24) หลักธรรมดังกล่าวเป็นกระบวนการพัฒนาจิตใจให้มีความเข้มแข็ง มีสติรู้เท่าทันกิเลส และสามารถยับยั้งชั่งใจไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขและสิ่งเสพติด

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการบูรณาการหลักธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อปัญหาเสพติด การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย ให้สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและบรรลุเป้าหมายในการป้องกันยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมมปธาน 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 4,471 คน

2.2 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) จำนวน 368 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ได้แก่ 1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย 2. เจ้าพนักงานสถานีตำรวจภูธรอำเภอลาดบัวหลวง 3. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลักชัย 4. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา 5. นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐประศาสนศาสตร์ และ 6. ผู้ใหญ่บ้าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาตามกรอบแนวคิดการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหายาเสพติด เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้วยวิธี IOC และทดสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอหนังสืออนุญาตจากหลักสูตรถึงองค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย จากนั้นแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างและรวบรวมเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยจัดบันทึกและบันทึกเสียงประกอบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ใช้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติ ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาโดยอิงกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการปฏิบัติ เกี่ยวกับหลักสัมมปปธาน 4 ในภาพรวม

(n=368)

ข้อที่	หลักผล 4	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านสังวรปธาน เพียรระวัง	3.70	0.55	มาก
2	ด้านปหานปธาน เพียรละ	3.74	0.57	มาก
3	ด้านภาวนาปธาน เพียรเจริญ	3.87	0.57	มาก
4	ด้านอนุรักษนาปธาน เพียรรักษา	3.77	0.52	มาก
ในภาพรวม		3.91	3.77	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่าระดับการปฏิบัติตามหลักสัมมปปธาน 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.34) โดยด้านภาวนาปธาน เพียรเจริญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ อนุรักษนาปธาน เพียรรักษา ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.57) ปหานปธาน เพียรละ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.57) และสังวรปธาน เพียรระวัง ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมมปปธาน 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมมปปธาน 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(n=368)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม						
	การมีส่วนร่วมของประชาชน	1. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้	2. ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ	4. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	5. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรม	6. ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
หลักสัมมปปธาน 4	.513**	.263**	.241**	.259**	.367**	.306**	.278**
1. ด้านสังวรปธาน เพียรระวัง	.429**	.273**	.214**	.245**	.259**	.199**	.237**
2. ด้านปหานปธาน เพียรละ	.336**	.234**	.180**	.155**	.226**	.175**	.149**

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมปธาน 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ต่อ)

(n=368)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม						
	การมีส่วนร่วมของประชาชน	1. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้	2. ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ	4. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ	5. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	6. ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา
3. ด้านกาวนาปธาน							
เพียรเจริญ	.231**	.114*	.026	.167**	.212**	.098	.151**
4. ด้านอนุรักษนาปธาน							
เพียรรักษา	.513**	.016	.178**	.065	.203**	.289**	.149**

**ความสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า หลักสัมปธาน 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีความสัมพันธ์กันดังนี้ หลักสัมปธาน 4 มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ($R = .513^{**}$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ($r = .263^{**}$) ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ($r = .241^{**}$) ด้านการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ ($r = .259^{**}$) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ ($r = .367^{**}$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ($r = .306^{**}$) และด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ($r = .278^{**}$)

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. หลักสัมปธาน 4

1. ด้านสังวรปธาน เพียรระวัง มุ่งสร้าง วัฒนธรรมแห่งการตื่นรู้ ให้ทุกภาคส่วนในสังคม ตั้งแต่ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่รัฐ อสม. ไปจนถึงประชาชน ร่วมเป็นเจ้าของพื้นที่และดูแลความเข้มแข็งของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2. ด้านปทานปธาน เพียรละ มุ่งเปลี่ยนวิกฤตที่เกิดขึ้นแล้วให้เป็นโอกาสในการ “ล้างระบบและคืนคนดีสู่สังคม” โดยก้าวข้ามแนวทางแก้ปัญหาแบบเดิมที่เน้นการลงโทษ ไปสู่การบูรณาการที่มุ่งชดเชยทดแทนปัญหาควบคู่กับการเยียวยา

3. ด้านภาวนาปธาน เพียรเจริญ มุ่งสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ เช่น ลานกีฬา ค่ายเยาวชน และการฝึกทักษะอาชีพ เพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์และเสริมภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้สามารถปฏิเสธสิ่งชั่วร้ายได้ด้วยตนเอง ทั้งในเชิงโครงสร้างและการบริหารจัดการ

4. ด้านอนุรักษนาปธาน เพียรรักษา มุ่งสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนควบคู่กับการรักษาวินัยและระเบียบสังคม ผ่านกิจกรรมเฝ้าระวังพื้นที่และความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ จนเป็นหน้าที่ปกติของคนในชุมชน พร้อมต่อยอดความสำเร็จของกลุ่มอาชีพและวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการป้องกันปัญหาอาชญากรรมเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและบูรณาการจากหลายภาคส่วนผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง ทันการณ์ และเข้าใจง่าย

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่ต่อเนื่อง โดยอาศัยกลไกความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชน เพื่อเปิดพื้นที่ให้สะท้อนปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะอย่างสอดคล้องกับบริบทชุมชน

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือ การปรึกษาหารือเป็นกระบวนการบริหารจัดการเชิงบูรณาการที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ และกำหนดแนวทางดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ การวางแผนป้องกันและแก้ไขอาชญากรรมเป็นการยกระดับบทบาทของประชาชนจากผู้ให้ข้อมูล ไปสู่การเป็นผู้ร่วมวางแผน ตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาชุมชน

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การนำแผนไปสู่การปฏิบัติยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยภาครัฐทำหน้าที่สนับสนุนและประสานงาน ขณะที่ประชาชนเป็นพลังหลักในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่

6. ด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เมื่อเกิดปัญหาหาสาเหตุ ชุมชนทำหน้าที่เป็นกลไกด่านแรกในการจัดการปัญหาอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การให้ข้อมูล การประสานงานกับหน่วยงานรัฐ ไปจนถึงการติดตามและฟื้นฟูผู้เกี่ยวข้องอย่างมีมนุษยธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระนุชิต นาคเสโน (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุพรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการมูลฝอย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเสกสรรค์ อคฺคจารี (2547) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ในอำเภอดากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีข้อเสนอแนะว่าควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ และการแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการมีระบบบันทึกข้อมูลและการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสาคร กุลวฑฒโน (2555) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านรายได้ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารดำเนินงาน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัมมปปธาน 4 กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ที่เน้นการพัฒนามนุษย์ผ่าน

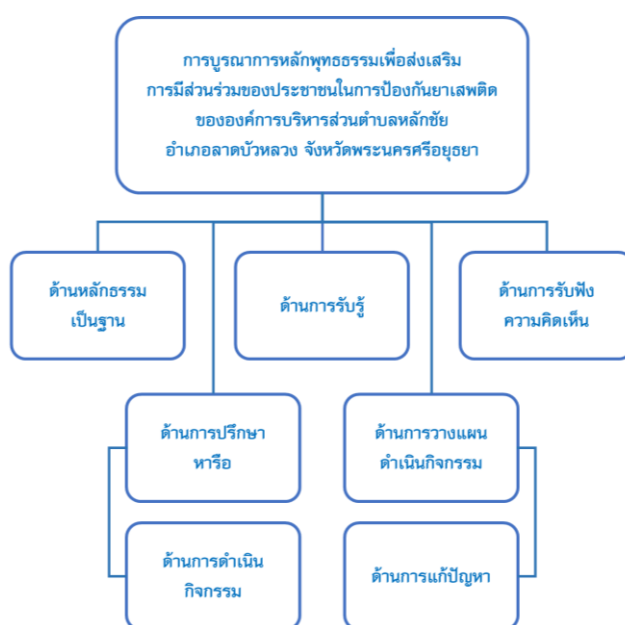
การตระหนักรู้ทางจิตใจ และการใช้แนวคิดเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม และสอดคล้องกับแนวคิดของสมัยศ พุทฺหว่า (2534) ที่ชี้ว่าการเสริมสร้างการพึ่งพาตนเอง และการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม และการพัฒนาประชาธิปไตย และสอดคล้องกับแนวคิดของสุขฤติ ธัชศฤงคารสกุล (2553) ที่มองว่าการป้องกันยาเสพติดเกิดจากพฤติกรรมเชิงจิตใจ เช่น การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง การเลือกคบเพื่อน และการปฏิบัติตนเมื่อเผชิญการชักชวน

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันยาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการศึกษาพบว่า หลักสัมมปปธาน 4 เป็นกรอบการดำเนินงานเชิงบูรณาการที่มุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยเริ่มจากการสร้างวัฒนธรรมแห่งการตื่นรู้ให้ทุกภาคส่วนร่วมดูแลความเข้มแข็งของชุมชน สังวรปธาน ควบคู่กับการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสผ่าน การแก้ปัญหาเชิงลึกและการเยียวยาอย่างมีมนุษยธรรม ปหานปธาน พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพมนุษย์และเสริมภูมิคุ้มกันทางจิตใจผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์และการจัดการที่เหมาะสม ภาวนापธาน และรักษาความต่อเนื่องของผลสำเร็จด้วยการเสริมวินัย ความปลอดภัย และการต่อยอดเศรษฐกิจชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต อนุรักษ์นาปธาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูบุญเขตโสภณ (วินัย รวีธโน) (2557) ได้วิจัยเรื่อง “การป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา” พบว่า การใช้รูปแบบการสื่อสารที่เข้าใจง่าย การสร้างทัศนคติ แรงจูงใจ และแรงสนับสนุนจากสังคม ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมเชิงบวกเพิ่มขึ้น มีความอดทน อดกลั้น รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีความรู้และตระหนักถึงโทษของยาเสพติดมากขึ้น มีสติปัญญาและสุขภาพจิตที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของสัทยา วิเศษ และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบและกระบวนการสร้างสังคมปลอดภัยเสพติดตามหลัก พระพุทธศาสนาในภาคเหนือ” พบว่า การบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในรูปแบบของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยมีการสั่งการเชื่อมโยงจากระดับจังหวัดสู่อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการดำเนินกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของประสงค์ ศรีโสภณ (2565) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด หมู่บ้านดอนพัฒนา ตำบลดอนแสลบ อำเภอยะวงรี จังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกชั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน

การรับผลประโยชน์ และการประเมิณผล โดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจ บ่มเพาะจิตสำนึก เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมสะท้อนความคิดเห็นและติดตามผลการดำเนินงาน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันปัญหาเสพติดขององค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัย อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากผลการวิจัย สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1. หลักธรรมเป็นฐาน หลักสัมมปปธาน 4 ทำหน้าที่เป็นกรอบจริยธรรมกลางในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิต และสนับสนุนการป้องกันและการแก้ไขปัญหา

2. ด้านการรับรู้ การสื่อสารสองทางผ่านผู้นำชุมชนและช่องทางไม่เป็นทางการช่วยสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจ และการเฝ้าระวังปัญหาร่วมกัน
3. ด้านการรับฟังความคิดเห็น การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม ทั้งในเวทีทางการและวัฒนธรรมชุมชน
4. ด้านการปรึกษาหารือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันระหว่างทุกภาคส่วนช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบ และสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของของประชาชน
5. ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม การใช้หลักสัมมาปธาน 4 เป็นกรอบการวางแผนทำให้แผนงานครอบคลุมการป้องกัน แก้ไข ส่งเสริมคุณธรรม และการรักษาความยั่งยืน
6. ด้านการดำเนินกิจกรรม ภาครัฐทำหน้าที่สนับสนุน ขณะที่ประชาชนและเครือข่ายชุมชนเป็นพลังหลัก โดยใช้สถาบันศาสนาเป็นศูนย์กลางเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจและทุนทางสังคม
7. ด้านการแก้ปัญหา ชุมชนเป็นกลไกด่านแรกในการจัดการปัญหา ใช้เครือข่ายทางสังคมและกลไกบ้าน-วัด-โรงเรียน (บวร) เน้นการเยียวยาและการให้โอกาสอย่างมีมนุษยธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัยควรกำหนดหลักสัมมาปธาน 4 เป็นแกนหลัก (Core Value) ในแผนปฏิบัติการป้องกันยาเสพติด เพื่อสร้างฐานจริยธรรมและทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลหลักชัยควรกำหนดนโยบายสนับสนุนบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในการฟื้นฟูจิตใจผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตามแนวคิด “ผู้เสพคือผู้ป่วย” เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีไปอย่างมีเมตตา

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการพัฒนาเทคนิคการสื่อสารเชิงรุกโดยใช้การเล่าเรื่อง (Storytelling) ที่เชื่อมโยงหลักพุทธธรรม เพื่อสร้างความตระหนักรู้และเสริมสร้างสำวรปธานในระดับจิตใจของประชาชน
2. ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต (Life Skills) สำหรับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างตามหลักภavanaปธานและภูมิคุ้มกันทางจิตใจก่อนจะเกิดปัญหาเสพติด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยเชิงทดลองเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกัน
2. ควรขยายการศึกษาไปยังหลักธรรมอื่นที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความเข้มแข็งของชุมชน เช่น หลักสาราณียธรรม 6 หรือหลักพรหมวิหาร 4

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชัคเซสมิเดีย.
- ประมวญ แหล่มหลัก และคณะ. (2557). ปัญหายาเสพติดในสังคมไทย: มุมมองทางสังคมวิทยา. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 24(3), 1-12.
- ประสงค์ ศรีโสภ. (2565). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด หมู่บ้านดอนพัฒนา ตำบลดอนแสลบ อำเภอยะหาญ จังหวัดกาญจนบุรี* (การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พระครูบุญเขตโสภณ (วินัย รวิณโณ). (2557). *การป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนตามแนวทางพุทธศาสนา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระนุชิต นาคเสโน. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด* (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสาคร กุลวฑฒโน. (2555). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอนครนายก จังหวัดสระบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาเสกสสร อคคจารี. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัดในอำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2541). *ยิ่งพัฒนายิ่งมีปัญหา: พระพุทธศาสนากับปัญหายาเสพติด*. กรุงเทพฯ: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.
- สมยศ หุ่นหว้า. (2534). *สังคมชนบทกับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สหทัย วิเศษ และคณะ. (2560). *รูปแบบและกระบวนการสร้างสังคมปลอดยาเสพติดตามหลักพระพุทธศาสนาในภาคเหนือ* (รายงานวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุขฤดี รัชตถุงการสกุล. (2553). *โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Tokyo: Aoyama Gakuin University.